

Forslag til forskrift om universell utforming av IKT-løsninger

HLF er Norges største organisasjon for mennesker med funksjonsnedsettelse med rundt 54 500 medlemmer. Rundt 14,5 % av Norges befolkning har en hørselshemming som påvirker hverdagen, som sosial isolasjon og frafall fra utdanning og arbeidsliv. En del av disse har behov for omfattende rehabilitering, mens andre trenger tilrettelegging, hjelpemidler og kunnskap i å mestre sin hverdag. Gruppen hørselshemmet er mangfoldig og stadig flere rammes av hørselsnedsettelse. Forskning viser at det i 2020 vil være om lag 25 % av Norges befolkning som vil ha en hørselshemming.

HLF (Hørselshemmedes Landsforbund) har lest forslaget om forskrift om universell utforming av IKT-løsninger med stor interesse. Det er først og fremst punktet under som er av interesse for HLF:

«Det foreslås at de retningslinjer på nivå AA som stiller de mest omfattende kravene til multimedialinnhold på nettsider, unntas fra plikten. Bakgrunnen for dette er at det ikke er mulig å anslå omfanget på bruken av multimedia i dag og i årene fremover. Det vurderes imidlertid som sannsynlig at denne type innhold vil øke betydelig i årene som kommer. Med mindre det utvikles lett tilgjengelig teknologi antas det at dette kravet vil bli langt mer kostnadskrevenne enn de øvrige kostnadsdrivende elementene knyttet til WCAG. Vi foreslår derfor å unnta følgende retningslinjer i WCAG 2.0 fra plikten:

- 1.2.4 Teksting (direkte): Det gis tilgang til teksting for alt direktesendt lydinnhold i synkroniserte medier. (Nivå AA)»

Når det gjelder det konkrete punktet om teksting, forstår HLF meningsinnholdet på følgende måte:

Først kommer det forslag om unntak fra en plikt (krav til multimedialinnhold på nettsider), og deretter nevnes spesifikt forslag 1.2.4 (Teksting (direkte): Det gis tilgang til teksting for alt direktesendt lydinnhold i synkroniserte medier. (Nivå AA)). Vi forstår dette som at det som inngår i forslag 1.2.4 ikke skal bli et unntak, men innbefattes av krav på nivå AA (som stiller de mest omfattende kravene til multimedialinnhold på nettsider).

Forutsatt at vår forståelse av meningsinnholdet stemmer, mener HLF at forslaget til forskrift om universell utforming av IKT-løsninger gir et godt svar på utfordringene hørselshemmede står ovenfor.

Viser for øvrig til vedlegget som tar for seg HLFs syn på teksting på et litt mer generelt grunnlag.

For nærmere informasjon, kontakt interessepolitisk rådgiver Else Marie Stuenæs på stuenæs@hlf.no eller 22639946 (dir.)

Bakgrunnsnotat teksting

HLF er Norges største organisasjon for mennesker med funksjonsnedsettelse med rundt 54 500 medlemmer. Rundt 14,5 % av Norges befolkning har en hørselshemming som påvirker hverdagen, som sosial isolasjon og frafall fra utdanning og arbeidsliv. En del av disse har behov for omfattende rehabilitering, mens andre trenger tilrettelegging, hjelpemidler og kunnskap i å mestre sin hverdag. Gruppen hørselshemmet er mangfoldig og stadig flere rammes av hørselsnedsettelse. Forskning viser at det i 2020 vil være om lag 25 % av Norges befolkning som vil ha en hørselshemming.

Teksting av ferdigproduserte og direktesendte tv-program er nødvendig for å sikre et fullverdig tv-tilbud for hørselshemmede. Teksting av underholdnings-, nyhets- og aktualitetsprogram vil sørge for at hørselshemmede får mulighet til å delta i samfunnsdebatten på lik linje med andre aktører.

AMT-direktivet

Gjennomføringen av AMT-direktivet (proposisjon 9L 2012-2013) som innebærer at alle riksdekkende TV-kanaler med større publikumsandel enn fem prosent tekster alle ferdigproduserte program i tidsrommet 18.00-23.00 samt direktesendte program i samme tidsrom dersom det er teknisk og praktisk mulig, er et stort steg i riktig retning. HLF vil imidlertid igjen understreke at det ikke er noen grunn til at distriktssendingene til NRK skal unndras kravet om teksting. NRKs tv-sendte distriktssendinger har stor betydning som leverandør av lokale nyheter. I tillegg antyder unntaket at lokale nyhetssendinger ikke er like høyt prioritert og dermed ikke like viktig som andre nyhetssendinger.

Direktesendte tv-program

HLF påpekte under Familie- og kulturkomiteens høring om AMT-direktivet at formuleringen om teksting av direktesendte program gjengitt i proposisjonens punkt 7.3.3., «Dette gjelder også direktesendinger dersom teksting er teknisk og praktisk mulig i forhold til produksjonstid.», er uheldig fordi det ikke legges føringer for hva som ansees for å være teknisk og praktisk umulig. Det legges dermed opp til en praksis der tv-kanalene selv står for vurderingen, noe som fører til store variasjoner mellom kanalene når det gjelder hvilke program som tekstes/ikke-tekstes. Et eksempel er at NRK tekstet sendingene fra London-OL i sommer, mens TV2 har signalisert at de ikke planlegger å tekste OL-sendingene fra Sotsji i 2014. TV 2-ledelsen utreder for tiden mulighetene for direkteteksting av programmer i etterkant av aksjonen Døveforbundet, Pensjonistforbundet og HLF arrangerte 20. september, mens NRK stadig utvider tilbudet med direktetekstede programmer. HLF ser en parallell til den tidligere ordningen der teksting på kino var frivillig. Noen produsenter valgte å tekste, mens andre lot det være. Klare retningslinjer fjerner gråsoner. HLF mener det må legges klare føringer for hvilke kriterier som ansees å gjøre det teknisk og praktisk umulig i forhold til produksjonstiden å tekste direktesendinger.

På høringen om gjennomføring av AMT-direktivet, ble HLF oppfordret av saksordfører Kåre Simensen om å komme med eksempler på kriterier når det gjelder grenseoppgang mellom hva som skal ansees for å være praktisk og teknisk mulig/umulig i forhold til teksting av direktesendte tv-programmer.

HLF ønsker at det skal fastsettes noen kriterier slik at det ikke vil være opp til hver enkelt tv-kanal å vurdere hva som skal tekstes eller ikke tekstes. Uten kriterier vil vi få en praksis der det blir stor variasjon i hvilke vurderinger som gjøres av tv-kanalene, noe som skaper uforutsigbarhet for seerne. Det er viktig for hørselshemmede å bli inkludert i nasjonale begivenheter og få mulighet til å følge med på tv-programmer «alle» snakker om enten det er på skolen, jobben eller hjemme i stuen.

For HLF er det vanskelig å komme med svært konkrete retningslinjer fordi vi ikke har nok teknisk innsikt i fagfeltet tv-produksjon. Vi vil likevel komme med noen mer generelle kriterier som skisserer hvilke type direktesendinger vi mener bør tekstes.

HLF mener at det er et minstekrav at følgende typer direktesendinger må tekstes:

- Begivenheter av nasjonal interesse. Eksempler: tv-sendte bryllup og begravelser (kongelige og andre), store idrettsarrangement som OL, større kulturarrangement som Amandaprisen, Spellemannsutdelingen, Komiprisen, Gullruta og Eurovision Song Contest (inklusive kommentatoren).
- Ekstra nyhetssendinger. Eksempler: endringer i regjeringen, 22.7 og dødsfall.
- Sendinger som omhandler pågående rettssaker av nasjonal interesse og lignende.
- Familieprogram som sendes fredag og lørdag kveld. Eksempel: Kvitt eller dobbelt, Skal vi danse, Det store Korslaget og Stjernekamp.
- Barne- og ungdomsprogram beregnet på barn/unge i skolealder og eldre.
- Politiske debatter.
- Sendinger fra Stortinget.

I tillegg mener HLF det er en selvfølge at direktesendte tv-program som i ettertid legges ut på nett-tv tekstes.

Talegjenkjenningsteknologi

En naturlig oppfølging av pålegget om teksting, vil være å utvikle tale til tekst-teknologi (talegjenkjenningsteknologi), slik at kvaliteten på teksten blir fullgod og det sikres at alle program blir tekstet og dermed tilgjengelig for hørselshemmede. Det blir en oppgave for TV-selskapene og myndighetene i fellesskap. HLF mener talegjenkjenningsprosjektet, hvor tale automatisk skulle oversettes til tekst på norske tv-skjermer, som ble skrinlagt av Kulturdepartementet i 2010 må gjenopptas. Inntil en slik teknologi er på plass, må tv-kanalene benytte seg av direkteteksting.

Audiovisuelle bestillingstjenester

Det pålegges ingen krav til teksting i audiovisuelle bestillingstjenester som NRK nett-tv og TV2 Sumo i proposisjonen. Slike tjenester oppfordres imidlertid til å tekste sine programmer. HLF mener dette er uheldig og går derfor inn for at også audiovisuelle bestillingstjenester bør reguleres, og omfattes av kravet om teksting så langt teknologien til enhver tid gjør det mulig.

HLF ønsker også å påpeke at teksting er særlig viktig på idrettsarrangement med høy bakgrunnsstøy og på tv'er som står i det offentlige rom. Kvaliteten på teksting er ujevn, noe som kan rettes på av talegjenkjenningsteknologi.

HD-format og DVB-teksting

Overgangen til HD-format og DVB-teksting har bedret kvaliteten på teksten som tilbys samt forenklet tilgangen til testingen for hørselshemmede. Utbyttet av teksting er imidlertid også avhengig av at tv-signalfremføring mellom tv-selskaper og seere ivaretar teksting på lik linje med bilde og lyd.

Mangelen på informasjon om behovet for teknisk utstyr og hva som må gjøres for å få god teksting for hørselshemmede fra tv-selskapene og signaldistributørene, gjør det vanskelig for brukerne å benytte seg av det bedre tilbudet. Situasjonen forverres ytterligere ved at det mangler på standarder. Dette er spesielt utfordrende for eldre hørselshemmede som ikke er så godt orientert i teknologiske nyvinninger. Det bør derfor vurderes å stille standard krav til signaldistributørene.